

පරිභෝජන න්‍යාය

හැඳින්වීම

සමස්ත ඉල්ලුම එනම්, සැලසුම් කරන ලද වියදම තීරණය කෙරෙන සාධක වශයෙන් පරිභෝජනය, ආයෝජනය, රජයේ වියදම් සහ විදේශ භාණ්ඩ හා සේවා වියදම් ද පෙන්වාදිය හැක (Lipsey, 1989). 1920 ගණන්වල යුරෝපා රටවල පැවති ආර්ථික අර්බුදයන් පිළිබඳව අධ්‍යයනයක යෙදුන සුප්‍රසිද්ධ ආර්ථික විද්‍යාඥයකු වූ ජෝන් මෙයින්හි කේන්ස් (John Maynard Keynes, 1936) විසින් ප්‍රකාශයට පත් කළ "සේවා නියුක්තිය මුදල් හා පොලිය පිළිබඳ පොදු න්‍යාය" (The General Theory of Employment, Interest and Money) නම් ග්‍රන්ථයෙන් පසුව සමස්ත ඉල්ලුම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීමට ආර්ථික විද්‍යාඥයින් පෙළඹුණි (Amos, 1987). අර්ථක්‍රම තුළ ඇති වූ තත්කාලීන ආර්ථික අර්බුද සමස්ත ඉල්ලුමෙහි හිඟයක් හේතුවෙන් සිදු විය හැකි බවට කරුණු දක්වමින් එතෙක් පිළිගෙන තිබූ සම්භාව්‍ය මතයට වෙනස් මතයක් හෙළි කරන ලද්දේ මෙමගිනි. කේන්ස් සාම්චරයාගේ අදහස් දිගු කලක් තිස්සේ සැලකිල්ලට ලක් වූ අතර වර්තමානයේ එය මුළුමනින්ම නොපිළිගත්ත ද මෙම ක්ෂේත්‍රය තුළ විශාල ප්‍රගතියක් ඇතිවීමට එය හේතුවක් විය. කේන්ස් සහ ඔහුගේ අනුගාමිකයින් විසින් පරිභෝජනය පිළිබඳ මත කේන්සියානු පරිභෝජන න්‍යාය මගින් දක්වා ඇත. කේන්සියානු පරිභෝජන න්‍යාය පිළිබඳව කරුණු මුල්වරට බිහිවීමට හේතු වූ පසුබිම හා ඒ දක්වා සමස්ත අර්ථ ක්‍රම පිළිබඳව සම්භාව්‍ය අදහස් ද කෙටියෙන් සලකා බැලිය යුතුය.

කේන්සියානු මත හෙළිදරව් වීමට පෙර ආර්ථික විද්‍යාත්මක කරුණු න්‍යායාත්මකව ඉදිරිපත් කළ ගුරුකුලය ලෙස සම්භාව්‍ය ආර්ථික විද්‍යාඥයින් සැලකේ. ඉතා විශාල ආර්ථික විද්‍යාඥයින් පිරිසක් මෙම ගුරුකුලයට අයත් වන අතර පුළුල් කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ දී ඔවුන් විසින් ආර්ථික විද්‍යාත්මක කරුණු රාශියක් හෙළිදරව් කර ඇත. ඇඩම් ස්මිත් (Adam Smith) නම් සුප්‍රසිද්ධ ආර්ථික විද්‍යාඥයා විසින් වර්ෂ 1776 දී පළ කරන ලද "An Enquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations" නම් කෘතිය තුළින් ඉතා සංවිධානාත්මකව විෂය නව මාවතකට යොමු කරන ලදී. සම්භාව්‍ය ආර්ථික විද්‍යාඥයින්ගේ මත අතුරින් මූලිකත්වය ගනු ලැබූයේ අර්ථක්‍රමය දිගු කාලීනව අසමතුලිතතාවක නොපවතින බවයි. එනම්, කෙටි

කාලීනව අසමතුලිතයකට පත් වුවත් එය වෙළඳපොළේ ඉල්ලුම් සැපයුම් බලවේගයන් මගින් ඉතා ඉක්මණින් ඉවත්ව ගොස් සමතුලිත වන බව මොවුන් විසින් පෙන්වා දී ඇත (Stonier & Hage, 1964).

පරිභෝජනය තීරණය වීම කෙරෙහි කිසියම් විචල්‍ය බලපාන්නේ නම්, මෙහි දී විශ්ලේෂණයේ පහසුව තකා එකී විචල්‍ය ස්වායත්ත විචල්‍ය (Independent Variable) ලෙසත්, පරිභෝජනය පරායත්ත විචල්‍ය (Dependent Variable) ලෙසත්, අර්ථ දක්වනු ලබයි. කේන්සියන් න්‍යායේ වැඩි අවධානයක් යොමු කරවනු ලැබුයේ කෙටි කාලීනව සැලසුම් කරන ලද පරිභෝජනය පිළිබඳවය. ඒ යටතේ පරිභෝජනය තීරණයවීම කෙරෙහි බලපාන ප්‍රධාන විචල්‍ය ලෙස සලකා බලා ඇත්තේ නාමික ආදායමයි. ආදායම මත පරිභෝජනය රඳා පැවැත්ම සලකා බැලීමට පෙර නාමික ආදායම පමණක් පරිභෝජනයට බලපාන විචල්‍ය ලෙස සලකා බැලීම කොතෙක් දුරට තාත්වික වන්නේ ද යන්න සලකා බැලිය යුතුය. ඒ යටතේ වැදගත් වන්නේ පරිභෝජනය තීරණයවීම කෙරෙහි බලපෑ හැකි අනෙකුත් විචල්‍යයන් මොනවා ද යන්න සොයා බැලීමයි. තනි පාරිභෝගිකයකුගේ පරිභෝජන ඉල්ලුම කෙරෙහි බලපාන විචල්‍යයන්ම බොහෝ දුරට කුටුම්භ පරිභෝජන ඉල්ලුම කෙරෙහි ද බලපානවාය යන්න සලකා බැලීම මෙහි දී තාර්කික වනු ඇත. එය ද විෂයබද්ධ හා ආත්මගත වශයෙන් කොටස් දෙකක් යටතේ පවතිනු ඇත (Lipsey,1989).

විෂයබද්ධ විචල්‍ය ලෙස ආදායම හැරුණු විට අනෙක් ප්‍රධාන විචල්‍ය වන්නේ මිල මට්ටමයි. පරිභෝජනය සම්බන්ධයෙන් මිල ඉතාමත් වැදගත් සාධකයකි. එහෙත් මෙහි දී අවධානය යොමු කළ යුත්තේ සමස්ත අර්ථ ක්‍රමයේම පරිභෝජනය කෙරෙහි බලපාන්නා වූ කරුණු පිළිබඳවය. සාමාන්‍ය මිල මට්ටම ඉහළ යන විටෙක ආදායම් මට්ටමත් ඉහළ යන්නේ නම්, පරිභෝජනය කෙරෙහි එය එතරම් බල නොපානු ඇත. අනෙක් අතට භාණ්ඩ සමූහයක මිල මට්ටම ඉහළ යන විට තවත් භාණ්ඩ සමූහයක මිල මට්ටම පහළ යන්නේ නම්, එවිට ද පරිභෝජනය කෙරෙහි බලපෑමක් සිදු නොවනු ඇත. එනම්, මූර්ත ආදායම නොවෙනස්ව පැවතීමයි. මෙම කේන්සියන් අදහසට අමතරව තවත් විෂයබද්ධ විචල්‍යයක් ලෙස ව්‍යාපාරික ආයතනවල ඤයවීම් ලෙස වෙන් කරන ප්‍රමාණය පරිභෝජනය කෙරෙහි බලපාන්නක් බව සැලකිය හැකිය. එහෙත් ව්‍යාපාරික ආයතන විවිධාකාරයෙන් තම ඤයවීම් පවත්වාගෙන යනු ලබන නිසා ඒවා පරිභෝජනය

කෙරෙහි සිදු කරන බලපෑම ගණනය කිරීම අතිශයින්ම දුෂ්කර කාර්යයකි (Keynes, 1936).

රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය ද ඇතැම් විට දී සමස්ත පරිභෝජනය වෙනස් කරවන විචල්‍යයක් ලෙස හැඳින්විය හැකිය. මෙය වැදගත් වනුයේ දිගුකාලීන පරිභෝජන හැසිරීම් විශ්ලේෂණය කරන අවස්ථාවකදීය. රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති විශාල වශයෙන් හා නිතර නිතර වෙනස් කිරීම් සිදු නොකරන්නකි. එහෙත් වෙනස් කිරීම් සිදු කරනු ලබන අවස්ථාවක දී වුව ද ඊට ගැලපෙන ලෙස ජනතාව ගේ පරිභෝජන පුරුදු හැඩ ගැසීමට කිසියම් කාලයක් ගතවේ. ප්‍රාග්ධන වාසි හෝ පාඩු ද පරිභෝජනය කෙරෙහි බලපාන තවත් විචල්‍යයක් වශයෙන් සලකා බැලිය හැකිය. එහෙත් සමස්ත පරිභෝජනය පිළිබඳව සලකා බැලීමේ දී එක් අවස්ථාවක ඇතිවන වාසි තවත් අවස්ථාවක ඇතිවන අවාසි වලින් කැපී යනු ඇත. එම නිසා එමඟින් එතරම් දැඩි බලපෑමක් පරිභෝජනය කෙරෙහි ඇති නොවන්නේය. අනෙක් අතට මෙවැනි ප්‍රාග්ධන වාසි ගණන් බැලීමේ දී දැකිය හැකි ප්‍රායෝගික දුෂ්කරතා නිසා පරිභෝජනය කෙරෙහි සෘජුව බලපාන විචල්‍යයක් ලෙස ප්‍රාග්ධන වාසි සලකා බැලීම දුෂ්කර වන්නකි. කෙටි කාලීනව පරිභෝජනය හා සලකා බලන්නේ නම්, ප්‍රාග්ධන වාසි හේතුවෙන් සමස්ත පරිභෝජනයෙහි වෙනසක් ඇති වෙතැයි බලාපොරොත්තු විය නොහැක්කකි. එම නිසාම කෙටි කාලීන පරිභෝජනය පිළිබඳ විග්‍රහයට ප්‍රාග්ධන වාසි ඇතුළත් නොකරනු ඇත (Keynes, 1936).

කේන්සියන් විග්‍රහයට පෙර ආර්ථික විද්‍යාඥයින් විසින් පරිභෝජනය කෙරෙහි බලපාන විචල්‍යයක් වශයෙන් පොළී අනුපාතය පෙන්වා දී තිබුණි. එනම්, පොළී මට්ටම ඉහළ යන විට පාරිභෝගිකයින් අඩුවෙන් පරිභෝජනය කරන බවත්, පොළී මට්ටම පහළ යන විට මුදලේ මිල (පොළිය) අඩුවීම හේතුවෙන් පරිභෝජනය ඉහළ යන බවත්, සම්භාව්‍ය මතයක් විය. එහෙත් කේන්සිගේ මතය වූයේ පරිභෝජනය හා පොළී මට්ටම අතර පවත්නා සම්බන්ධය මෙතරම් සරල නොවන බවයි. මෙහි දී වැදගත් වන්නේ සමස්ත පරිභෝජනයට පොළී අනුපාතය කෙසේ බලපාන්නේ ද යන්න සොයා බැලීමයි. ඒ අනුව අර්ථ ක්‍රමයේ පොළී අනුපාතය ඉහළ යන විට සියළුම පාරිභෝගිකයින් තම ඉතිරි කිරීම් වැඩි කරන්නේ නම්, ආයෝජන මට්ටම අඩු වන අතරම සමස්ත පරිභෝජනයේ සංකෝචනයක් සිදු විය යුතුය. අනෙක් අතට පොළී අනුපාතය පහළ යන විට සියළුම පාරිභෝගිකයින් තම ඉතිරි කිරීම් අඩු කරන්නේ නම්, ආයෝජන මට්ටම වැඩි විය යුතු අතර සමස්ත

පරිභෝජනයේ ප්‍රසාරණයක් විය යුතුය. එහෙත් ප්‍රායෝගිකව එවැනි තත්ත්වයක් දක්නට නොලැබේ. ප්‍රායෝගික තත්ත්වය සලකා බලන්නේ නම්, ඇතැම් පාරිභෝගිකයින් තම හදිසි අවස්ථාවන්හි දී ගැනීමට හෝ වයෝවෘද්ධ කාලයේ දී ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට හෝ තම දරුවන්ගේ අනාගත කටයුතු වෙනුවෙන් ඉතුරුම් එක්තරා මට්ටමකින් පවත්වා ගෙන යනු ලබයි. එමෙන්ම පාරිභෝගිකයින් කිසියම් මාසික ආදායමක් ලබා ගැනීමේ වේතනාවෙන් ස්ථාවර තැන්පතුවලින් මුදලක් ඉතිරි කිරීමට අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, වැඩි පොළී අනුපාතයක් යටතේ ඉතිරි කළ යුතු මුදල අඩු අගයක් ගන්නා අතර, සාපේක්ෂව වැඩි ප්‍රමාණයක් පරිභෝජනය වෙනුවෙන් යෙදවිය හැකිය. මෙහි දී ඉහළ පොළී මට්ටම හා සම්බන්ධවූයේ වැඩි පරිභෝජන මට්ටමකි. එමෙන්ම තවත් පිරිසක් පොළී මට්ටම වැඩි වීම නිසා අඩු පරිභෝජන මට්ටමකට ද පෙළඹිය හැකිය. මෙසේ පරිභෝජනය පිළිබඳව එක් පැහැදිලි රටාවක් පොළිය සමඟ දැක්වීමට අපහසුය. එම නිසා පරිභෝජනය කෙරෙහි පොළී මට්ටම වෙනස්වීමේ ශුද්ධ ප්‍රතිඵලය නිසා ඇතිවන බලපෑම අල්ප බැවින් කෙටි කාලීන පරිභෝජන විග්‍රහයක දී පොළී මට්ටමේ වෙනස්වීම දැඩි ලෙස සලකා බලා නොමැත (Keynes, 1936).

ආත්මගත කරුණු ලෙස සලකා බලන දෑ මැනිය නොහැකිය. පාරිභෝගිකයින් ගේ සිත් තුළ ඇති වන හැඟීම් මත පරිභෝජන රටාව වෙනස්වීම මේ සඳහා උදාහරණ ලෙස පෙන්වාදිය හැකිය. පුද්ගල රුචියද, පෞද්ගලික පරිභෝජන මට්ටම වෙනස් කරවන විචල්‍යයක් ලෙස සුක්ෂම ආර්ථිකවිද්‍යාවේ දී දක්නට ලැබෙන්නකි. එහෙත් සමස්ත අර්ථ ක්‍රමයක් තුළ කෙටි කාලීන පරිභෝජනයේ කැපී පෙනෙන වෙනසක් ඇති කිරීම සඳහා එතරම් ප්‍රබල ස්වයන්ත විචල්‍යයක් ලෙස රුචිය නොසලකා ඇත. රුචි මට්ටම්වල වෙනස්කම් දැකිය හැක්කේ දිගු කාලය පිළිබඳව පමණක් සලකා බලන අවස්ථාවන්වල දී පමණක් බවත්, කෙටි කාලය තුළ එය එතරම් කැපීපෙනෙන විචල්‍යයක් නොවන බවත්, කේන්සියානු අදහස විය (Amos, 1987). සම්භාව්‍ය ආර්ථික විද්‍යාඥයින් විසින් පරිභෝජනයට බලපෑ හැකි ආත්මගත කරුණු හෙළි කළ ද, ඒවාට වැඩි වැදගත් කමක් දී නොමැත. එහෙත් කේන්සි විසින් ආත්මගත කරුණු වඩාත් පුළුල් ලෙස සලකා බලා ඇත. පාරිභෝගිකයින් තම පරිභෝජනය කල් දමනුයේ ඉතිරි කිරීම් වැඩි කර ගැනීම සඳහා විය හැකිය. එම නිසාම තමන් සමාජයේ වැඩි ඉතුරුම් ඇත්තන් වශයෙන් සමාජ පිළිගැනීම නිසා කිසියම් තෘප්තියක් ලැබෙනු ඇත. තවත් පිරිසක් තම අනාගත අභිවෘද්ධිය උදෙසා ඉතුරුම් පවත්වා ගනිමින් වර්තමාන පරිභෝජනය කල් දමනු ඇත. මෙකී

ආත්මගත කරුණුවලින් දැඩි වෙනසක් සිදු වනුයේ විශාල වශයෙන් සමාජ ආර්ථික ව්‍යුහයේ වෙනස්කම් සිදු වුවහොත්ය. මෙසේ කෙටි කාලීන පරිභෝජන හැසිරීම් සලකා බැලීමක දී ආත්මගත කරුණු නොසලකා හැර, විෂයබද්ධ කරුණුවලින් ද නාමික ආදායම පමණක් පරිභෝජනය තීරණය කරනු ලබන ස්වායත්ත විචල්‍යය ලෙස සලකා බැලීම මගින් විශ්ලේෂණය ඉතා සරල කර ඇත.

පරිභෝජන ශ්‍රීතය

පරිභෝජන වියදම වැය කළහැකි ආදායමට සම්බන්ධවන ආකාරය සලකා බැලීමේ දී, පරිභෝජනය වැය කළ හැකි ආදායම හා සෘජු ලෙස වෙනස්වන්නේය යන උපකල්පනය මත වඩාත් නිශ්චිත අන්දමින් වැය කළහැකි ආදායම වෙනස් වන විට එවැනි පරිභෝජන වියදම් කවර ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වන්නේ ද යන්න ගැන කේන්ස් සිය මූලික “මනෝ විද්‍යාත්මක නියාමය” (Psychological Law) යටතේ ප්‍රකාශ කර ඇත (Lipsey, 1989). මෙම මතයට අනුව සාමාන්‍යයෙන් පාරිභෝගිකයින්ගේ ආදායම වැඩි වන විට සිය පරිභෝජනය ද වැඩි කර ගැනීමට පෙළඹෙන නමුත් එසේ කරනුයේ ආදායම වැඩි වන වේගයෙන්ම නොවනු ඇත. එනම්, ආදායම වැඩි වන විට පාරිභෝගිකයෝ එම වැඩි වීම මුළුමනින්ම පරිභෝජන කටයුතු වෙනුවෙන් වැය නොකොට ඉන් කොටසක් පමණක් ඒ සඳහා වියදම් කරනවාය යන්නයි. ආදායමින් පරිභෝජනය වෙනුවෙන් වැය නොකරන කොටස ඉතුරුම් වශයෙන් පවත්වා ගෙන යනු ලබයි. මේ අනුව පාරිභෝගිකයින් සිය ආදායම, පරිභෝජනය හා ඉතුරුම් අතර පමණක් බෙදාහරිනවාය යන්න උපකල්පනය කළ හැක්කකි. ඒ අනුව ආදායමේ වැඩිවීමක් යනු පරිභෝජනය හා ඉතුරුම් යන දෙකටම වැඩිවීම්හි එකතුවට සමාන වීමකි.

ඉහත ආකාරයට ගොඩ නගනු ලබන පරිභෝජනය හා ආදායම අතර පවත්නා සම්බන්ධය විස්තර කිරීමේ දී පරිභෝජනය පරායත්ත විචල්‍යය වශයෙන්ද ආදායම ස්වායත්ත විචල්‍යය ලෙස ද සලකා බලනු ලබයි. එමෙන්ම ඉතුරුම් ද පරායත්ත විචල්‍යයක් වනු ඇත. ආදායම හා පරිභෝජනය යන විචල්‍යයන් දෙක පමණක් පවතින්නේ නම්, එකී සම්බන්ධය ද්විමාන සටහනක් මගින් පැහැදිලිව දැක්විය හැකිය. එමඟින් ආදායම හා පරිභෝජනය අතර පවතිනුයේ කිනම් සම්බන්ධයක් ද යන්න හඳුනාගත හැකිය. මෙය න්‍යායාත්මක පරිභෝජන ශ්‍රීතය වනු ඇත.

පරිභෝජනය හා ආදායම සෘජු ලෙස එහෙත් සමානුපාතික නොවන අයුරින් අනුලෝම වශයෙන් වෙනස් වේ.

සරල ආකෘතියක් ලෙස පරිභෝජන ශ්‍රිතය මෙසේ දැක්වා ඇත.

$$C = f(Y) \tag{1}$$

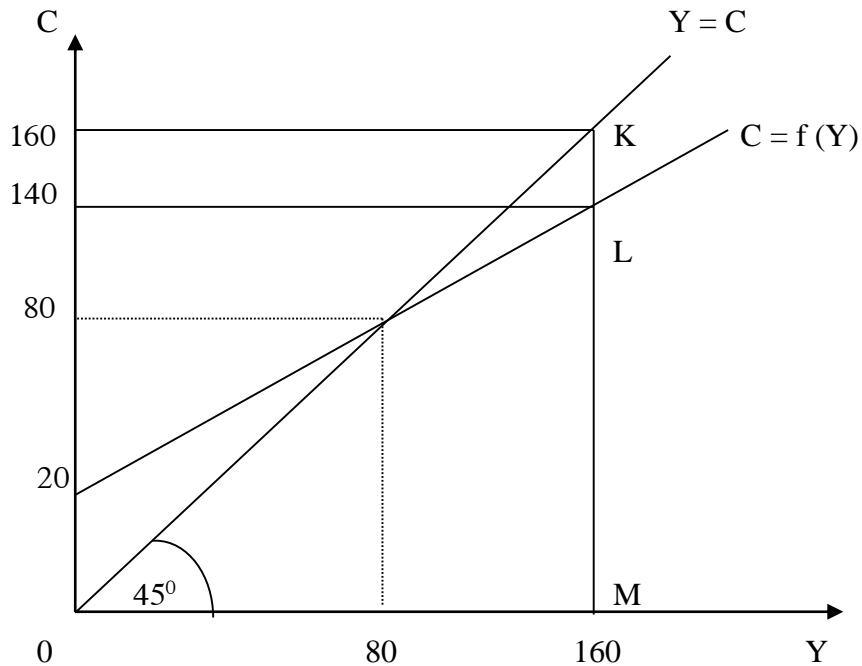
C = පරිභෝජනය (පරායත්ත විචල්‍යය)

Y = වැය කළහැකි ආදායම (ස්වායත්ත විචල්‍යය)

විග්‍රහයේ පහසුව පිණිස වැය කළ හැකි ආදායම මත පමණක් පරිභෝජනය තීරණය වන බව ඉහතින් ප්‍රකාශ කළ ද, වැය කළහැකි ආදායමට අමතරව තවත් විචල්‍ය ගණනාවක් පරිභෝජනය කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කරනු ලබයි. එනම්, කාලගුණික තත්ත්වයන්, අධ්‍යාපන මට්ටම, සමාජයීය පසුබිම, පාරිභෝගික රුචි අරුචි කම්, ආදිය පෙන්වා දීමට පුළුවන. නමුත් පරිභෝජනය කෙරෙහි බලපාන ප්‍රධාන සාධකය වැය කළහැකි ආදායම බව පොදුවේ පිළිගනු ලැබේ (Amos, 1987).

සටහන 01

පරිභෝජන ශ්‍රිතයේ හැසිරීම



මූලය; Lipsey (1992), An Introduction to Positive Economics, Weidenfeld & Nicolson Ltd, London.

සටහන 01 හි C නමින් හැඳින්වෙන රේඛාව වන්නේ ඉහත විශේෂිත උපකල්පනයට අනුකූල වූ පරිභෝජන ශ්‍රිතයයි $[C = f(Y)]$. මූලයේ සිට ගමන් කරන 45° රේඛාව පරිභෝජනය ආදායමට සමාන මෙහෙයුම් රේඛාව වනු ඇත. මෙම රේඛාව මත ඇති ඕනෑම ලක්ෂ්‍යයක් තිරස් හා සිරස් අක්ෂයන් ගෙන් සමදුර වන්නේය. උදාහරණ ලෙස K ලක්ෂ්‍යයේ දී ආදායම ඒකක 160 ක් ($Y=160$) හා පරිභෝජනය ද ඒකක 160 ($C=160$) වන්නේය. ආදායම ඒකක 160 වන විට පරිභෝජනය ඒකක 140 ක් බව L ලක්ෂ්‍යය මගින් නිරූපනය කෙරේ. L හා K අතර ප්‍රමාණය ආදායමින් පරිභෝජනය නොකරන කොටසය (එය ඉතුරුම් ලෙස සලකනු ලබයි).

වැය කළහැකි ආදායම හා සැලසුම් කරන ලද පරිභෝජනය එකිනෙකට සමාන වන අවස්ථාව "සමායන ආදායම් මට්ටම" ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. සටහන 01 හි එම ප්‍රමාණය ඒකක 80 ක් බව දක්වා ඇත. එම නිසා මෙම මට්ටමේ දී පරිභෝජන ශ්‍රිතය 45° මෙහෙයුම් රේඛාව ජේදනය කරනු ලබයි. එවිට ($C \div Y$) හි අගය 1 ට සමාන වේ. මීට වඩා වැඩි ආදායම් මට්ටමක දී ආදායමට වඩා පරිභෝජන මට්ටම අඩු වන අතර ඊට වඩා අඩු ආදායම් මට්ටමක දී පරිභෝජන මට්ටම ආදායමට වඩා වැඩි අගයක් ගනු ලබයි. එනම්, ආදායම ඒකක 80 වඩා අඩු අගයක දී පරිභෝජනය ඊට වඩා වැඩි අගයක් ගන්නා නිසා ($C \div Y$) හි අගය 1 ට වඩා වැඩි අගයක් ගන්නා අතර ආදායම ඒකක 80 ට වඩා වැඩි අගයක දී පරිභෝජනය ඊට වඩා අඩු අගයක් ගන්නා නිසා ($C \div Y$) හි අගය 1 ට වඩා අඩු අගයක් ගනු ඇත. මෙසේ ගණනය කරනු ලබන අනුපාතය “සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව” (APC) ලෙස හඳුන්වනු ලබයි.

ඉහත පදනම මත වැය කළහැකි ආදායමේ සෑම මට්ටමකටම අදාළ වන APC අගය දන්නේ නම්, ආදායම පරිභෝජනය හා ආදායම අතර බෙදී යන ආකාරය දැනගත හැකිය. ආදායම් මට්ටමේ කිසියම් වෙනසක් (ΔY) ඇති වූ විට එය පරිභෝජන මට්ටමේ වෙනසකට (ΔC) තුඩු දෙන ආකාරය සලකා බලනුයේ “ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව” (MPC) එනම්, ($\Delta C \div \Delta Y$) මගිනි. ආදායම ඒකක 80 සිට ඒකක 160 දක්වා වැඩි වන විට දී පරිභෝජනය ඒකක 80 සිට ඒකක 140 දක්වා වැඩි වී ඇත. එවිට MPC හි අගය වන්නේ $\Delta C \div \Delta Y = 60 \div 80 = 0.75$ ක් එනම්, $3/4$ අගයකි. මෙය පරිභෝජන රේඛාව දිගේ ඕනෑම ආදායම් මට්ටමේ වෙනසක් සඳහා නියත (Fixed) අගයක් වන්නේය. එනම් සෑම විටකදීම ආදායම

ඒකක 4 කින් වෙනස් වන්නේ නම්, පරිභෝජනය ද ඊට සාපේක්ෂව ඒකක 3 කින් වෙනස් වන බවයි. මෙම MPC අගය පරිභෝජන රේඛාවේ බෑවුම වන අතර එය 1 ට වඩා කුඩා එහෙත් ධන අගයක් ($0 < MPC < 1$) ගනු ඇත. කේන්සියන් කෙටි කාලීන පරිභෝජන ශ්‍රීත විග්‍රහයේ APC හා MPC හි හැසිරීම මූලික මනෝ විද්‍යාත්මක නියාමය මගින් තහවුරු කරනු ලබයි. පරිභෝජන ශ්‍රීතය සරල රේඛාවක් වශයෙන් පිහිටන්නේ නම්, ආදායමේ කවර වෙනසක් සඳහා වුව ද ඇත්තේ එකම MPC අගයකි (Spiro, 1962).

පරිභෝජන ශ්‍රීතයේ ගණිතමය පදනම

ගණිතමය වශයෙන් සලකා බලන විට පරිභෝජන ශ්‍රීතය $[C = f(Y)]$ විග්‍රහ කර ඇත්තේ සරල රේඛාවක් වශයෙනි. එම නිසාම සරල සමීකරණයක් ආශ්‍රයෙන් එය පෙන්වාදිය හැකිය. පරිභෝජනය පරායත්ත විචල්‍ය වශයෙන් හා වැය කළහැකි ආදායම ස්වායත්ත විචල්‍ය ලෙස සලකා බලා ඇති නිසා, පරිභෝජන ශ්‍රීතයේ සමීකරණය $C = a + b(Y)$ ලෙස ප්‍රකාශ කළ හැක. මෙහි a යනු වැය කළහැකි ආදායමේ බලපෑමකින් තොරව එනම් ආදායම ශුන්‍ය (0) වන විට පරිභෝජන මට්ටම වනු ඇත. සමීකරණයේ b යනු වැය කළහැකි ආදායම එක් ඒකකයකින් වෙනස් වන විට පරිභෝජනය වෙනස් වන ඒකක ප්‍රමාණය එනම්, පරිභෝජන රේඛාවේ බෑවුම වේ. රූප සටහන 01 ට අනුව ආදායම ශුන්‍ය ($Y = 0$) වන විට පරිභෝජන ප්‍රමාණය ඒකක 20 ($C = 20$) ක් වන අතර පරිභෝජන රේඛාවේ බෑවුම $3/4$ කි. මෙකී තොරතුරු විජීය ආකාරයට ඉදිරිපත් කරන්නේ නම්,

$$C = 20 + (3/4) Y \tag{2}$$

මෙකී පරිභෝජන ශ්‍රීතය මගින් ප්‍රකාශ වන්නේ ආදායම් මට්ටමින් ස්වායත්ත වූ පරිභෝජන ඒකක ප්‍රමාණය (ආදායම 0 වන විට පරිභෝජන ඒකක ප්‍රමාණය 20 එනම්, ස්වායත්ත පරිභෝජනය (Independent Consumption)) සහ ආදායම් මට්ටම මත රඳා පවත්නා පරිභෝජන ප්‍රමාණය (ආදායම් මට්ටමේ සිදුවන වැඩි විමක් හෝ අඩු විමක් මත පරිභෝජනය ඊට දක්වන ප්‍රතිචාරය එනම්, ආන්තික පරිභෝජන නැම්යාව) යන දෙකොටසේ එකතුවයි. මෙහි පළමු කොටස වන ස්වායත්ත පරිභෝජනය a වශයෙන් ද, දෙවන කොටස පෙළඹ වූ පරිභෝජනය b වශයෙන් ද හඳුන්වයි. මේ අනුව (2) සමීකරණය පහත ආකාරයට දැක්විය හැක.

$$C = a + b(Y) \tag{3}$$

මෙම සමීකරණයෙන් ප්‍රකාශ කරනුයේ, Y හි අගය 0 වන විට, C = a වන අතර C/Y = APC වන නිසා, $APC = C/Y = (a/Y) + b$ යන ගණිතමය පදනමය. මෙම ලක්ෂණයන්ට අනුව a හි අගය ධන වන අතර b හි අගය ධන වුවත් 1 ට වඩා අඩු අගයක් ගනු ඇත ($0 < b < 1$).

පරිභෝජන ශ්‍රීතය පිළිබඳ විවිධ මත

ආර්ථිකවිද්‍යාව විෂය යටතේ කරනු ලබන විග්‍රහයන්වල දී බොහෝ විචල්‍යයන් අතර අන්‍යෝන්‍ය රැඳියාවක් දක්නට ලැබේ. එම නිසාම ඉතා සරල සම්බන්ධතා මගින් ආර්ථික විචල්‍යයන් ගේ හැසිරීම විග්‍රහ කිරීම උෂ්කර කාර්යයකි. ආදායම මත පරිභෝජනය රඳෙනවාය යන මූලික කේන්සියානු සිද්ධාන්තය තුළින් පරිභෝජන ශ්‍රීතය පැහැදිලි කිරීමේ දී ද එකී උෂ්කරතාවට මුහුණ දීමට සිදුවිය (Spiro,1962). කේන්සිගේ සංකල්පය කේන්සිගේ අනුගාමිකයින් විසින් දිගින් දිගටම පිළිගනු ලැබුවත්, ආදායම හා පරිභෝජනය යන විචල්‍ය දෙක අතර පවත්නා සම්බන්ධතාව කේන්සි පෙන්වා දුන් තරමටම සරලද යන්න පිළිබඳව මතභේද රාශියක් පසු කාලීනව ඉදිරිපත් කර ඇත. එමෙන්ම කෙටි කාලීන හා දිගු කාලීන වශයෙන් පරිභෝජන හැසිරීම් හි වෙනස්කම් පවත්නා බවත්, හරස්කඩ දත්ත හා කාලශ්‍රේණි දත්ත ආශ්‍රයෙන් කරනු ලබන අධ්‍යයනයන් තුළින් මෙම වෙනස්කම් හඳුනාගත හැකි බවත් පෙන්වා දී ඇත. කේන්සියන් පරිභෝජන ශ්‍රීතය කෙටි කාලීන ශ්‍රීතයක් වශයෙන් පිළිගත හැකි වුවත්, දිගු කාලීන ශ්‍රීතයක් වශයෙන් පිළිගත නොහැකි බව පසු කාලීන ආර්ථික විද්‍යාඥයින් විසින් හෙළිදරව් කොට ඇත (Spiro,1962).

කේන්සියන් පරිභෝජන ශ්‍රීතය පිළිබඳ න්‍යායාත්මක අදහස කරුනු කිහිපයක් නිසා ඉවත් කළ නොහැක. සාර්ව ආර්ථිකවිද්‍යා ග්‍රන්ථ රාශියක පරිභෝජනය පිළිබඳව කරනු ලබන න්‍යායාත්මක විග්‍රහයන් ගණනාවකම කේන්සියන් ආකෘතිය පදනම් කර ගෙන තිබේ. මෙම සරල ආකෘතියේ පවත්නා ආකර්ශණීයත්වය ඊට හේතු වන්නට ඇත. එමෙන්ම කේන්සියන් මතය මනෝ විද්‍යාත්මක නීතියක් තුළින් න්‍යායාත්මකව ඉදිරිපත් කිරීම නිසා එහි පවත්නා තාක්වික ස්වරූපය බොහෝ දෙනා අතර ජනප්‍රිය න්‍යායක් බවට පත්වීමට හේතුවූවා විය හැක. වැය කළහැකි

ආදායම වැඩි වන විට පාරිභෝගිකයින් තම සැලසුම් කරන ලද පරිභෝජනය වැඩි කරනු ඇත. එහෙත් ආදායම වැඩි වන මුළු ප්‍රමාණයෙන්ම පරිභෝජනය වැඩි නොකරනු ලබයි. ආදායම වැඩි වන විට තමන් පරිභෝජනය සඳහා වෙන් කෙරෙන අනුපාතිකය ක්‍රමයෙන් අඩුවීමත්, ඉතිරි කිරීම් වෙනුවෙන් වෙන් කෙරෙන අනුපාතිකය ඉහළ යාමත්, කේන්ස් ගේ මනෝ විද්‍යාත්මක නීතියෙන් ප්‍රකාශ වේ. එය දක්වා ඇත්තේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව මගින් පෙන්නුම් කෙරෙන නියත අනුපාතය ($0 < MPC < 1$) මගිනි.

කේන්සියන් සරල පරිභෝජන න්‍යායේ තවත් විශේෂත්වයක් වන්නේ තත්කාලීන දත්ත යොදා ගනිමින් කරන ලද ප්‍රායෝගික අධ්‍යයනයන් හි ප්‍රතිඵලවලින් මෙකී න්‍යාය හා පරිභෝජනයේ සත්‍ය හැසිරීම් බොහෝ දුරට සමාන වන බව සනාථ කිරීමයි. වර්ෂ 1935 හා 1936 කාලයේ විවිධ ආදායම් පරාසයන්වලට අයත් කුටුම්භයන්හි ආදායම් මට්ටම් හා ඊට අදාළ පරිභෝජන මට්ටම් ගෙන ගොඩනගන ලද ජ්‍යාමිතික නිරූපනය ද කේන්සියන් න්‍යායට බොහෝ දුරට සමාන වී ඇත (Amos, 1987). ආදායම වැඩි වන විට පරිභෝජනය ද වැඩි වන බව හා ඉහළ ආදායම් ලබන කුටුම්භයන්හි ආදායම ඉහළ යාම සමඟ පරිභෝජනය ඉහළ යාමේ අනුපාතිකය පහළ ආදායම්වල කුටුම්භයන්ගේ අනුපාතිකයට වඩා අඩු බව මෙම අධ්‍යයනයෙන් පැහැදිලි කර ඇත. මෙම වර්ෂයන්හි හරස්කඩ දත්ත උපයෝගී කර ගනිමින් කරන ලද දත්ත විශ්ලේෂණයේ ප්‍රතිඵලයන්ට අදාළ පරිභෝජන ශ්‍රිතය පහත ආකාර වේ (Garb,1987).

$$C = 1197 + 0.35 Y \tag{4}$$

වසර 1940 ගණන් වන තෙක් කේන්සියන් පරිභෝජන ශ්‍රිතය පොදුවේ පිළිගන්නා ලදී. එහෙත් 1940 ගණන් අග භාගය වන විට ආර්ථ ක්‍රමයක සත්‍ය පරිභෝජන හැසිරීම විග්‍රහ කිරීමට මෙවැනි එක් සරල න්‍යායක් පමණක් ප්‍රමාණවත් වන්නේ ද යන්න සම්බන්ධව ආර්ථික විද්‍යාඥයින් විසින් සැක පහළ කරන ලදී. වර්ෂ 1944, 1947 හා 1948 යන කාලවල දී ආදායම් හා පරිභෝජන දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් හා ප්‍රස්ථාර ගත කිරීමෙන් ලැබුණ ප්‍රතිඵල කේන්සියන් මතයට වඩා වෙනස් ස්වරූපයක් ගන්නා ලදී (Garb,1987).

සුප්‍රසිද්ධ ආර්ථික විද්‍යාඥයකු වූ ජේම්ස් ඩුසෙන්බර් (Simon Kuznets) විසින් වර්ෂ 1869 සිට 1929 දක්වා පරිභෝජන හා ආදායම් දත්ත උපයෝගී කර ගනිමින්

ගොඩනගන ලද පරිභෝජන ශ්‍රීතය මගින් වර්ෂ 1942 දී විග්‍රහ කරනු ලැබුයේ කේන්ස්ගේ මතයට වඩා වෙනස් කරුණුය. එනම්, ආදායම් මට්ටම් වෙනස්වීම අනුව සැලකිය යුතු අන්දමින් ඉතිරි කිරීමවල වෙනසක් දිගු කාලයේ දී සිදු නොවන බවයි. ව්‍යාපාර වක්‍ර බලපෑම් මත සිදුවන වක්‍රීය වෙනස්වීම්වල දී ඉතිරි කිරීමවල උච්චාවචනයක් දැකිය හැකි බව කුෂ්නෙට් විසින් හෙළි කරන ලදී. එහෙත් එය දිගු කාලීන උපනතියේ දී දැකිය නොහැකි විය. කුෂ්නෙට්ගේ දිගු කාලීන පරිභෝජන ශ්‍රීතය ස්වාධීන පරිභෝජනය වශයෙන් කොටසක් ද නොපෙන්වයි. එකී දිගු කාලීන පරිභෝජන වක්‍රය මූල ලක්ෂ්‍යයේ සිට ඉහළට ගමන් කරන රේඛාවක් වනු ඇත (Garb,1987). පරිභෝජනය හා ආදායම අතර පවත්නා සම්බන්ධතාව වඩා තාත්වික ආකාරයෙන් විස්තර කිරීමෙහි ලා උත්සාහ දැරූ අනෙකුත් ආර්ථික විද්‍යාඥයින් අතරට ජේම්ස් ඩුසෙන්බර් (Jeams Duesenberry, 1949), මිල්ටන් ෆ්රීඩ්මන් (Milton Friedman, 1957), ෆ්රැන්කෝ මොඩිග්ලියානි (Franco Modigliani, 1963), රිචඩ් බ්රුම්බර්ග් (Richard Brumberg, 1954), ඇල්බර්ට් ඇන්ඩෝ (Albort Ando, 1963), එඩ්වර්ඩ් සපිරෝ (Edward Spiro, 1962), බෝල් සහ ඩ්රේක් (Ball and Drake, 1964), ඩේවිස් (Davis, 1952), ජේම්ස් ටොබින් (Jeams Tobin, 1960), යන විද්වතුන් පෙරමුණ ගෙන කටයුතු කරන ලදී (Amos,1987).

සාපේක්ෂ ආදායම් උපන්‍යාසය
(The Relative Income Hypothesis)

වර්ෂ 1949 දී සාපේක්ෂ ආදායම් උපන්‍යාසය පිළිබඳව අදහස් ඉදිරිපත් කරනු ලැබුයේ ජේම්ස් ඩුසෙන්බර් විසිනි. හරස්කඩ දත්ත හා කාලශ්‍රේණි දත්ත උපයෝගී කර ගනිමින් තම විග්‍රහය ඉදිරිපත් කරන ලදී. මෙම ප්‍රායෝගික අධ්‍යයනය මගින් හෙළිදරව් කරනු ලැබුයේ, හරස්කඩ දත්තවලින් පෙන්නුම් කෙරෙන පරිභෝජන හැසිරීමට වඩා වෙනස් වූ පරිභෝජන හැසිරීමක් කාලශ්‍රේණි දත්තවලින් පෙන්නුම් කෙරෙන බවකි. කේන්ස්ගේ සරල මතය වූ වැය කළහැකි ආදායම මත පරිභෝජනය රැඳෙනවාය යන්න වෙනුවට ඩුසෙන්බර් අදහස වූයේ සාපේක්ෂව ඒ ඒ කුටුම්භයේ ආදායම් මට්ටම මත පරිභෝජනය රැඳෙනවාය යන්නයි. කුටුම්භයක පරිභෝජනය කුටුම්භයේ නිරපේක්ෂ ආදායමට වඩා සාපේක්ෂව ආදායම් (එනම් වෙනත් කුටුම්භයන්හි ආදායම සමඟ ගැලපීම මගින්) ප්‍රමාණය යටතේ තීරණය වන බැව් ඩුසෙන්බර්ගේ මතය විය. ධනවත් කුටුම්භයන්ගේ ඉතිරි කිරීම් හැකියාව ඉහළ අගයක් ගත්ත ද දිගු කලක් තිස්සේ පරිභෝජන හැසිරීම් සලකා බලන්නේ

නම්, සියළුම ආදායම් මට්ටම් වල කුටුම්භ ආදායම් සමානුප්‍රාප්ත ඉහළ යන විට සමස්ත ඉතිරිකිරීමේ නැමියාව ස්ථාවර අගයක් ගන්නා බව මෙම උපන්‍යාසය යටතේ අපේක්ෂා කර ඇත. සාපේක්ෂ ආදායම් උපන්‍යාසය මගින් කුටුම්භ පරිභෝජනය විග්‍රහ කිරීමේ දී මූලික සිද්ධාන්ත දෙකක් පිළිබඳව අවධානය යොමු කර නොමැත. ඒවා නම්,

අනෙකුත් කුටුම්භයන්හි පරිභෝජන හුරු පුරුදුකම්වල බලපෑමකින් තොරව ස්ව රූපි අරුචිකම් වලින් පමණක් තීරණය වනවාය යන්න.

අතීතයේ දී සිදු කෙරුණ පරිභෝජන හුරු පුරුදුකම් වලින් සම්පූර්ණයෙන්ම ස්වාධීනව වත්මන් ආදායම මත පමණක් පරිභෝජනය රැඳෙනවාය යන්න.

ඩුසෙන්බර් විසින් පැහැදිලි කර ඇත්තේ, සාපේක්ෂ ආදායම හා පෙර පුරුදු කුටුම්භ පරිභෝජනයට බලපාන බවයි. දිගු කාලීන හා කෙටි කාලීන පරිභෝජන හැසිරීම් අතර වෙනස්කම් ඇති බව පෙන්වා දී ඇත. කෙටි කාලීන ආර්ථික උද්දීපන හා පරිහානි සමයන්හි දී පරිභෝජනය උච්චාවචනවලට භාජනය වන බව ද මෙයින් තහවුරු කරන ලද්දකි. වක්‍රීය වෙනස්වීම් හා පරිභෝජනය, ආදායම සමඟ වෙනස් වන ආකාරය න්‍යායාත්මකව පැහැදිලි කිරීමට මෙයින් හැකිවී ඇත. ආදායම ඉහළ යන විට පාරිභෝගිකයින් පරිභෝජනය වැඩි කරනු ලබයි. එහෙත් දිගු කාලීන පරිභෝජන ශ්‍රීතයෙන් කියැවෙන තරමට ඉහළ අගයක් නොපෙන්වයි. එනම්, අළුතින් වැඩිවන ආදායම සමඟ පරිභෝජන පුරුදු ක්ෂණිකව වෙනස් කළ නොහැකි බවකි. ආර්ථික උද්දීපනයක දී ආදායම ඉහළ යාමත් සමඟම පරිභෝජනය එක්තරා සීමාවක් දක්වා ඉහළ යන අතර එය විශාල අනුපාතිකයක් නොවනු ඇත. අනෙක් අතට ආර්ථික හානි සමයක දී ආදායම් මට්ටම පහළ වැටුන ද ඊට සමානුපාතිකව පරිභෝජන මට්ටම පහත නොවැටේ. ඊට හේතු වන්නේ කුටුම්භයන් කලක් තිස්සේ කරගෙන ආ පරිභෝජන පුරුදුවලින් එකවර මිදීමට ඇති දුෂ්කරතාව හා අකමැත්ත වනු ඇත. මෙම උපන්‍යාසය යටතේ ආදායම් මට්ටම් පහළට ගමන් කරන විට ආදායමින් පරිභෝජනයට වැය වන අනුපාතිකය ඉහළ යන බව සනාථ කර ඇත. මෙහි අනෙක් පැත්ත සලකා බලන්නේ නම්, කුටුම්භයන් යම්කිසි පුරුද්දකට ඇබ්බැහිවීමට පෙර ඉන් වැළකී සිටීමට හැකියාවක් තිබිය හැකිය යන්නයි. නමුත් ඉහළ ආදායම් මට්ටම්වලට පැමිණි පසුව යම්කිසි පරිභෝජන රටාවකට පුරුදු වුවා නම්, ක්ෂණිකව හෝ වක්‍ර

හේතුවකින් සිදුවන ආදායම පහළ වැටීමක් සමඟම එකී පරිභෝජන රටාවෙන් බැහැරවීම දුෂ්කරය. එම නිසා ආර්ථික පරිහානි කාලවල දී කුටුම්භ ආදායමින් පරිභෝජනයට වැය වන අනුපාතිකය ඉහළ අගයක් ගනු ඇත. සාපේක්ෂ ආදායම් තත්ත්වය මෙන්ම කුටුම්භයන්ගේ පෙර පුරුදු පරිභෝජන රටාවක් ද කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම්වලට බලපාන බව ඩුසෙන්බර්ග්ගේ මතය විය (Amos, 1987).

සාපේක්ෂ ආදායම් උපන්‍යාසය යටතේ ඩුසෙන්බර්ග් විසින් ගොඩනගන ලද පරිභෝජන ශ්‍රීතය වන්නේ,

$$C_t / Y_{dt} = a - b (Y_{dt} / Y_{do}) \tag{5}$$

t = සලකා බලන වර්ෂය

C = පරිභෝජනය

Y_{dt} = t නම් වර්ෂයේ වැය කළ හැකි ආදායම

Y_{do} = t වර්ෂයට පෙර දී ඉහළම වැය කළ හැකි ආදායම ලබාගත් වර්ෂයේ ආදායම

වර්ෂ 1940 ගණන්වල දී ඩුසෙන්බර්ග් විසින් සිදුකරන ලද ප්‍රායෝගි අධ්‍යයනයන් ලැබුන ප්‍රතිඵල පරිභෝජන ශ්‍රීතය ආශ්‍රයෙන් දක්වන්නේ නම්,

$$C_t / Y_{dt} = 1.196 - 0.25 (Y_{dt} / Y_{do}) \tag{6}$$

ස්ථායී මට්ටමකින් වර්ධනය වන ආර්ථිකයක දිගු කාලීන පරිභෝජන ශ්‍රීතය පිළිබඳව ඇගයීමක් ද මෙම සමීකරණය උපයෝගී කර ගනිමින් සිදු කළ හැකිය. සලකා බලන ආර්ථිකයේ ඒක පුද්ගල ආදායම 2.5% කින් වාර්ෂිකව ඉහළ යන්නේ යයි සිතන්නේ නම්, එවිට Y_{dt} නැමැති වර්ෂයේ එනම්, වත්මන් වර්ෂයේ ආදායම Y_{do} වලින් පෙන්වා දීමට පුළුවන. මේ අනුව $Y_{do} = 100$ හා Y_{dt} යනු 102.5 නම්, $Y_{dt} / Y_{do} = 102.5 / 100$ වනු ඇත. එවිට මෙහි අගය 1.025 කි. මෙම අගය සමීකරණයට ආදේශ කරන්නේ නම්,

$$C_t / Y_{dt} = 1.196 - 0.25 (1.025) \tag{7}$$

එවිට සමීකරණයේ අගය $C_t / Y_{dt} = 0.94$ වනු ඇත. මෙම අගය C_t මගින් ප්‍රකාශ කරන්නේ නම්,

$$C_t = 0.94 Y_{dt} \text{ වේ.}$$

මේ අනුව නිගමනය කළ හැක්කේ මෙම සමීකරණයෙන් ප්‍රකාශ කෙරෙන දිගු කාලීන පරිභෝජන ශ්‍රීතය මූල ලක්ෂ්‍යයෙන් ආරම්භවී ඉහළට ගමන් කරන එකක් බවයි. එනම් මෙම ශ්‍රීතයේ ස්වාධීන පරිභෝජනය නම් කොටසක් නොමැත යන්නයි. ($a = 0$ වන අතර b එනම් MPC හි අගය $= 0.94$ වනු ඇත).

කෙටි කාලීන පරිභෝජන ශ්‍රීතය

(රැචට් ප්‍රතිවිපාකය - Ratchet Effect)

ඩුසෙන්බර් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද දිගු කාලීන පරිභෝජන ශ්‍රීතය ආශ්‍රයෙන් ගොඩනඟන ලද $C_t / Y_{dt} = 1.196 - 0.25 (Y_{dt} / Y_{do})$ යන සමීකරණය සියුම් වෙනසක් මගින් දක්වන්නේ නම්,

$$C_t = 1.196 Y_{dt} - 0.25 / Y_{do} (Y_{dt})^2 \tag{8}$$

වර්ධනය වන අර්ථ ක්‍රමයක දිගින් දිගටම Y_{do} ඉහළ යාමක් බලාපොරොත්තු විය හැකිය. ඒ අනුව ආර්ථිකයේ ආදායම ඉහළ යාමක් සමඟම පරිභෝජන ශ්‍රීතය ඉහළට මාරුවීමක් දැකිය හැකිය. එහෙත් ආර්ථිකයක ආදායම පහළ යාමක දී ඊට අනුරූපව පරිභෝජන ශ්‍රීතය පහතට ගමන් කිරීමක් නොදක්වයි. සමීකරණයට අනුව Y_{do} යනු ඉහත ළඟා කරගත් වැය කළහැකි ආදායමේ ඉහළම අගය වන්නේය. වත්මන් ආදායම් තත්ත්වයන් වන Y_{dt} අඩු වුව ද Y_{do} හි අගය මෙහි දී වෙනස් නොවනු ඇත. මෙසේ පරිභෝජන ශ්‍රීතය එක් අන්තයකට පමණක් ගමන් කිරීම රැචට් ප්‍රතිවිපාකය ලෙස හඳුන්වනු ලබයි (Amos,1987).

ප්‍රදර්ශන ප්‍රතිවිපාකය (Demonstraion Effect)

වර්ෂ 1942 දී ජේම්ස් ඩුසෙන්බර් විසින් තම පරිභෝජන න්‍යාය මගින් හෙළිකරනු ලැබූයේ දිගු කාලීනව කුටුම්භ සාමාන්‍ය ඉතිරිකිරීම් අනුපාතය වෙනසක් නොවන බවයි. එහෙත් ඩුසෙන්බර් විසින් වර්ෂ 1926 සිට 1944 දක්වා කාලය තුළ කුටුම්භ පරිභෝජන දත්ත උපයෝගී කර ගනිමින් කරන ලද ප්‍රායෝගික අධ්‍යයනයේ

ප්‍රතිඵල ඊට වඩා වෙනස් ස්වරූපයක් ගන්නා ලදී. ඒ අනුව ඉහළ ආදායම් ලබන අයගේ සාමාන්‍ය ඉතිරිකිරීම් අනුපාතිකය ඉහළ අගයක් ගනී. ඊට හේතු වනුයේ කුටුම්භ පරිභෝජනය වත්මන් ආදායම මත පමණක් නොව තවත් සාධක මත ද රඳෙන බවයි. එනම් පරිභෝජනය හා වෙනත් සාධක අතර අන්‍යෝන්‍ය රැඳියාවක් පවතිනවාය යන්නයි. කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම් කුටුම්භ ආදායම මතම පමණක් නොව වෙනත් කුටුම්භයන්හි පරිභෝජන වියදම්වලට සාපේක්ෂව හිමි ස්ථානය අනුව ද රඳෙන බව ඩුසෙන්බර් අදහස විය. ඉහළ ආදායම් ලබන්නන්හට තම පරිභෝජන අවශ්‍යතා ඉටුකර ගැනීමෙන් පසු පහසුවෙන් යම්කිසි ප්‍රමාණයක් ඉතිරිකිරීමට ද හැකියාවක් ඇත. එහෙත් අඩු ආදායම් ලබන්නන් හට සමාජයේ ඉහළ ආදායම් ලබන ඉහළ පරිභෝජන රටාවන් අනුකරණය කිරීමට උත්සාහ ගන්නා නිසා එකී කුටුම්භයන්හි පරිභෝජන ආදායම් අනුපාතිකය ඉහළ යනු ඇත. ඩුසෙන්බර් විසින් මෙය හඳුන්වා දී ඇත්තේ ප්‍රදර්ශන ප්‍රතිවිපාකය වශයෙනි. ආදායමට අමතරව වෙනත් සාධකත් පරිභෝජය තීරණය වීම කෙරෙහි බලපානවාය යන අදහස වඩාත් තාත්විකව විග්‍රහ කිරීමට ගත් උත්සාහයක් වශයෙන් මෙය හඳුන්වා දිය හැකිය (Lipsey,1989).

නිත්‍ය ආදායම් උපන්‍යාසය (Permanent Income Hypothesis)

වර්ෂ 1957 දී මිල්ටන් ෆ්රීඩ්මන් විසින් පරිභෝජන හැසිරීම විග්‍රහ කිරීම සඳහා නිත්‍ය ආදායම් උපන්‍යාසය ඉදිරිපත් කරන ලදී. ඒ සඳහා උපේක්ෂ වක්‍ර විග්‍රහය පදනම් කර ගනිමින් පාරිභෝගිකයින් තම තෘප්තිය උපරිම කරගන්නා ආකාරය සැලකිල්ලට ගෙන ඇත. පාරිභෝගිකයින් භාණ්ඩ හා සේවා පරිභෝජනය වෙනුවෙන් වියදම් කරනුයේ තම ආදායමයි. ඒ අනුව පාරිභෝගික සමතුලිතය වන්නේ උපේක්ෂා වක්‍රයේ බෑවුම (MRS) හා පාරිභෝගික ආදායම් රේඛාවේ බෑවුම (Price Ratio-Px/Py) ස්පර්ශ කරන අවස්ථාව එනම්, බෑවුම් එකී නෙකට සමාන වන විටය ($MRS = Px/Py$).

උපේක්ෂ වක්‍ර විශ්ලේෂණයේ දී සැලකිල්ලට ගනු ලබන කාල පරිච්ඡේදය තුළ වැය කළහැකි ආදායම පරිභෝජන වියදම් තීරණය කරනු ලබන තීරක සාධකය වී ඇත. නිත්‍ය ආදායම් උපන්‍යාසයේ දී එකී මූලධර්ම පිළිගනිමින් විග්‍රහය පුළුල් කරමින් පාරිභෝගිකයා තම තෘප්තිය උපරිම කර ගැනීමට ජීවිත කාලය තුළ ක්‍රියා කරන ආකාරය වඩා තාත්වික ලෙස ඉදිරිපත් කිරීමට උත්සාහ දරා ඇත. ඒ යටතේ

පාරිභෝගිකයින් තම තෘප්තිය උපරිම කිරීමට උත්සාහ ගන්නා බව නිත්‍ය ආදායම් උපන්‍යාසයේ දී පිළිගැනේ. මෙහි දී එක් කාල පරිච්ඡේදයක් සලකා බලනු වෙනුවට කාල පරිච්ඡේද කිහිපයක් සලකා බලනු ලබයි. එකී කාල පරිච්ඡේදයන්හි කුටුම්භ ආදායම් හා වියදම් තොරතුරු සලකා බලමින් පරිභෝජන ශ්‍රීතය ගොඩ නගා ඇත (Amoa, 1987).

ද්විමාන ප්‍රස්ථාර සටහනක් මගින් දැක්වෙන්නේ නම්, උපේක්ෂා වක්‍ර විශ්ලේෂණයේ දී භාණ්ඩ ගණ දෙක සඳහා යෙදවූ සිරස් හා තිරස් අක්ෂ කාල පරිච්ඡේද දෙකක පරිභෝජන මට්ටම් වෙනුවෙන් යොදා ගත හැකිය. කිසියම් දෙන ලද ආදායමකින් කුටුම්භයක් තම තෘප්තිය උපරිම කරන ආකාරය මෙහි දී විස්තර කිරීමට පුළුවන. කාලච්ඡේද දෙකක් පමණක් සලකා බැලීමේ දී එය පළමු කාලය හා දෙවන කාලය වශයෙන් වර්ග කර ඇත. පළවන කාලච්ඡේදයේ ආදායම, දෙවන කාලච්ඡේදයේ ආදායම හා පොළිය මත පරිභෝජනය රැඳෙනු ලබයි. අර්ථ ක්‍රමයේ පවතිනුයේ එක් පොළි මට්ටමක් පමණක් ය යන්න මෙහි දී උපකල්පනය කොට ඇත (Amoa, 1987).

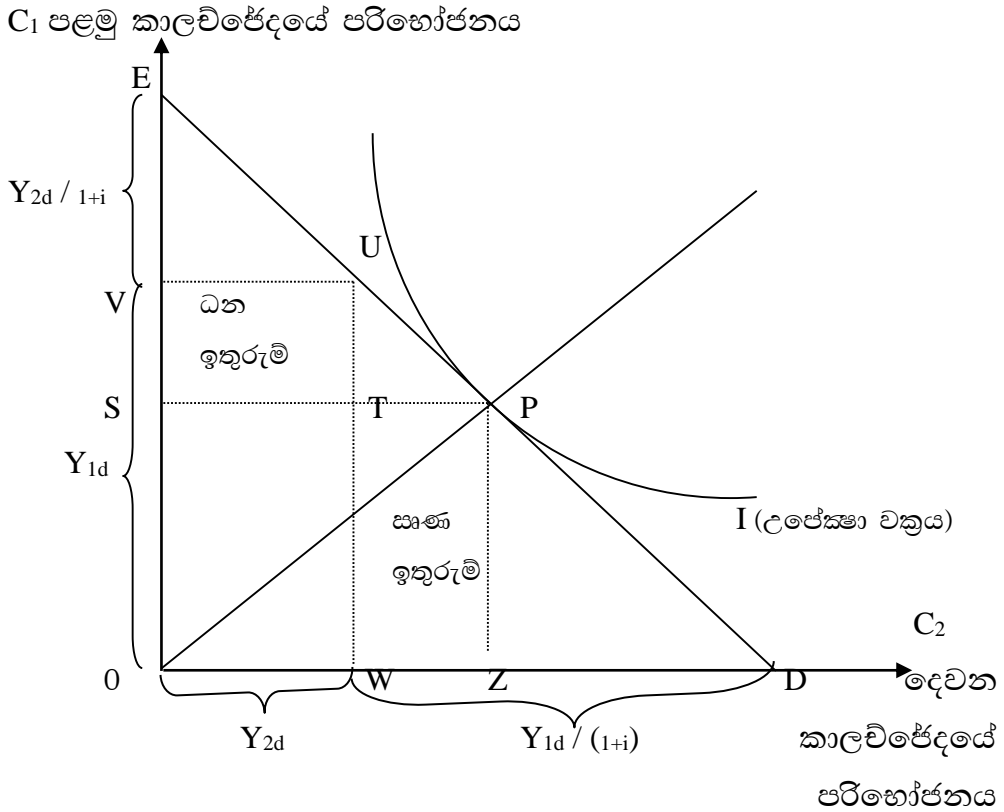
සිරස් අක්ෂයේ පළමු කාලච්ඡේදයේ වැය කළහැකි ආදායම (Y_{1d}) වශයෙන් ද, දෙවන කාලච්ඡේදයේ අනාගතයේ ලැබෙනු ඇතැයි අපේක්ෂිත ආදායම (Y_{2d}) වශයෙන් ද, මෙම ආදායමේ වට්ටම් කළ වටිනාකම $[Y_{2d} / (1 + i)]$ පරිභෝජනය සඳහා යොදවන බව දැක්වා ඇත. මෙහි (Y_{1d}) හා $[Y_{2d} / (1 + i)]$ ප්‍රමාණයන්ගේ එකතුවෙන් දෙවන කාලච්ඡේදයේ දී කිසිවක් පරිභෝජනය නොකෙරෙන විට පළමු කාලච්ඡේදයේ පරිභෝජනය පෙන්නු ලබයි. රූප සටහන 02 හි E ලක්ෂය මගින් එය පෙන්වා දී ඇත.

සටහන 02 හි තිරස් අක්ෂයේ දෙවන කාලච්ඡේදයේ ආදායම Y_{2d} මගින් පෙන්වා දෙනු ලබයි. දෙවන කාලච්ඡේදයේ දී පළවන කාලච්ඡේදයේ මුළු ආදායමත් Y_{2d} ප්‍රමාණයත් යන දෙකම පරිභෝජනය සඳහා යොදවයි. මෙහි දී Y_{1d} වෙනුවට ඒ සඳහා පොළියෙන් ලැබෙන ආදායමක් ඊට එකතු කළ විට, පළමු කාලච්ඡේදයේ පරිභෝජනය 0 වන විට දෙවන කාලච්ඡේදයේ මුළු පරිභෝජනය Y_{2d} සහ $Y_{1d} / (1+i)$ ප්‍රමාණයේ එකතුවක් ලැබෙන බව D ලක්ෂය මගින් පෙන්වා දී ඇත. E හා D යා කර ඇඳ ඇත්තේ කුටුම්භ අය-වැය රේඛාවයි. මෙහි කාලච්ඡේද දෙකෙහිම උපරිම පරිභෝජන එකතුව පෙන්වා දෙනුයේ උපේක්ෂා වක්‍රය අය-වැය රේඛාව

ස්පර්ශ කරනු ලබන P ලක්ෂ්‍ය මගිනි. පරිභෝජනය හුදෙක් වත්මන් ආදායම මත පමණක් තීරණය නොවන බවත්, එක් එක් කාලච්ඡේදයේ ආදායම වෙනස් වන්නේ නම්, ධන ඉතිරිකිරීම් හා සෘණ ඉතිරිකිරීම් මගින් මුළු පරිභෝජනය එක්තරා සුමට ස්වභාවයක් ගන්නා බව මෙයින් පෙන්වා දෙනු ලබයි.

සටහන 02

නිත්‍ය ආදායමේ පරිභෝජන හැසිරීම



මූලය ; Hajela (1998), Macro-Economic Theory, Konark Pub. Pvt. Ltd. Delhi.

සටහන 02 හි දක්වා ඇති ආකාරයට P නැමැති සමතුලිත අවස්ථාවෙන් හරහට සිරස් අක්ෂයේ S ට අනුව පළමු කාලච්ඡේදයේ පරිභෝජනය O-S වේ. පළමු කාලච්ඡේදයේ ආදායම Y_{1d} හෙවත් VO වලට වඩා අඩු වේ. එම නිසා ආදායමින් පරිභෝජනය අඩු කළ විට ලැබෙනුයේ ධන ඉතුරුම් ප්‍රමාණයකි. තිරස් අක්ෂයේ දෙවන කාලච්ඡේදය ගත් විට, P නම් සමතුලිතයට අනුව පරිභෝජන ප්‍රමාණය O-Z වේ. ආදායම Y_{2d} හෙවත් O-W වනු ඇත. මෙවිට ආදායමට වඩා පරිභෝජනය විශාලය. එනම්, සෘණ ඉතුරුම් පැවතීමකි. පළමු කාලච්ඡේදයේ ධන ඉතුරුම් ද දෙවන කාලච්ඡේදයේ සෘණ ඉතුරුම් ද වශයෙන් පවතිනුයේ කාලච්ඡේද දෙකම සැලකිල්ලට ගනිමින් පරිභෝජනය පවත්නා ගෙන යන හෙයිනි (Amos, 1987).

විග්‍රහයේ පහසුව තකා කාලවිච්ඡේද දෙකක් පමණක් සලකා බැලුව ද එය ඕනෑම කාලවිච්ඡේද සංඛ්‍යාවක් සඳහා වුව ද පුළුල් කළ හැකිය. පරිභෝජනය හුදෙක් එක් කාලවිච්ඡේදයක ඉහළ පහළ යන ආදායම මත පමණක් තීරණය නොවන බවත්, සාමාන්‍යයෙන් එය නියත අගයක් පෙන්වුම් කෙරෙන සියළුම කාලවිච්ඡේදවල ආදායම් මට්ටම්වල බලපෑමෙන් තීරණය වූ අපේක්ෂිත හෝ නිත්‍ය ආදායමෙහි ශ්‍රීතයක් බවත්, ෆරීඩ්මන් විසින් පෙන්වා දී ඇත.

ඒ අනුව පරිභෝජන ශ්‍රීතය

$$C = f(Y_p + i) \tag{9}$$

C = පරිභෝජනය

Y_p = නිත්‍ය ආදායම් ප්‍රමාණය

i = පොලිය

සියළුම ආදායම වැය කළහැකි ආදායම ලෙස පොදුවේ සලකනු වෙනුවට ෆරීඩ්මන් විසින් ආදායම කොටස් දෙකක් යටතේ සලකා බලා ඇත. නිතර ඉහළ පහළ යන කොටස් අස්ථාවර ආදායමට අයත් කොටස වශයෙනුත්, මුළු ආදායමින් එකී කොටස් ඉවත් කළ පසු ඉතිරිය නිත්‍ය ආදායම ලෙසත්, හඳුන්වා දී ඇත. ඒ අනුව,

$$Y_d = Y_p + Y_t \tag{10}$$

Y_d = වැය කළහැකි මුළු ආදායම

Y_p = නිත්‍ය (ස්ථාවර) ආදායම (Permanent Income)

Y_t = අස්ථාවර ආදායම (Transitory Income)

මෙම සමීකරණයේ Y_p හෙවත් නිත්‍ය ආදායම යනුවෙන් අර්ථ දැක්වා ඇත්තේ මානව ප්‍රාග්ධනයෙන් (Human Capital) උපයන ආදායම හා මානව නොවන ප්‍රාග්ධනයෙන් (Non-Human Capital) ඉපැයෙන ආදායමයි. Y_t හෙවත් අස්ථාවර ආදායම යනු ඒ ඒ අවස්ථාවල දී ඇති විය හැකි නොයෙකුත් සාධක හේතුකොට ගෙන උච්චාවචනයට භාජනය වන්නා වූ ආදායමයි. කුටුම්භ පරිභෝජනය (C) ද කොටස් දෙකක් යටතේ පෙන්වා දිය හැකිය. එනම්, නිත්‍ය (ස්ථාවර) පරිභෝජනය (Permanent Consumption-C_p) හා අනිත්‍ය (අස්ථාවර) පරිභෝජනය (Transitory Consumption-C_t) වශයෙනි.

$$C = C_p + C_t \tag{11}$$

මෙම සම්බන්ධතාවන් පදනම් කර ගනිමින් ෆර්ඩිමන් විසින් පැහැදිලි කර ඇත්තේ ආදායම හා පරිභෝජනය කොටස් කිහිපයක් යටතේ දැක්විය හැකි වුවත්, සමස්ත අගයන් පිළිබඳව න්‍යායක දී වැදගත් වන්නේ ස්ථාවර ආදායම හා නිත්‍ය පරිභෝජනයයි. එකී මතයට අනුව මෙම විචල්‍යයන් දෙක අතර සමානුපාතික ධන සම්බන්ධයක් පවතී (Amos, 1987).

අධ්‍යයනයට අදාළ වන්නා වූ විචල්‍යයන් සියල්ලන්ගේම සමස්ත හැසිරීම එකවර න්‍යායකින් දැක්වීම දුෂ්කර කාර්යයකි. එම නිසා එකී කාර්යය සාධාරණීයකරනය කිරීමට මධ්‍යක අගයන් (μ) පිළිබඳව සලකා බලනු ඇත. විචල්‍යයට භාජනය වන අස්ථාවර ආදායමෙහි මධ්‍යක අගය [$\mu(Y_t)$] බිත්දුවට (0) සමාන වන බව ෆර්ඩිමන් විසින් පෙන්වා දෙන ලදී. කුටුම්භ ආදායමේ ඉහළ යාම් හා පහළ යාම් වශයෙන් උච්චාවචනයන් දක්නට ලැබුණ ද ශුද්ධ ප්‍රතිඵලය මධ්‍යයනහි අගය ශුන්‍ය වනු ඇත. මෙහි ගණිතමය සම්බන්ධතාව $\mu(Y_t) = \mu(C_t) = 0$ ලෙස දැක්විය හැකිය (Amos, 1987).

අස්ථාවර ආදායම හා නිත්‍ය ආදායම අතර සහ-සම්බන්ධතා සංගුණකය බිංදුව බවත්, නිත්‍ය පරිභෝජනය හා අස්ථාවර පරිභෝජනය අතර සහ-සම්බන්ධතා සංගුණකය බිංදුව බවත්, මෙම විචල්‍යයන් එකිනෙක අතර පවත්නා සම්බන්ධතාව පරීක්ෂා කිරීම මගින් සනාථ කොට ඇත. එය ගණිතමය ආකාරයට දක්වන්නේ නම් (Amos, 1987),

$$\rho(Y_t . Y_p) = \rho(Y_t . C_p) = \rho(Y_t . C_t) = 0 \tag{12}$$

ρ = සහ-සම්බන්ධතා සංගුණකය

කුටුම්භයන්හි නිත්‍ය ආදායම කුමන සාධක මගින් තීරණය කරනු ලබයි ද යන්න සොයා බැලීම වැදගත් වනු ඇත. එනම්, කුටුම්භයන්හි නිත්‍ය ආදායම කුටුම්භයන්හි ස්ථාවර පරිභෝජනය තීරණය කිරීමෙහි ලා බලපාන්නක් වන බැවිනි. ෆර්ඩිමන්ගේ මතය වන්නේ සලකා බලන කාලය තුළ සත්‍ය ආදායම් වලින්, ඊට පෙර

කාලච්ඡේදවල සත්‍ය ආදායම් වලින්, මෙම ස්ථාවර හෝ ඇතැම් විට අපේක්ෂිත ලෙස හැඳින්වෙන ආදායම තීරණය වන බවයි (Amos, 1987).

වර්ෂ 1897 සිට 1947 දක්වා ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ ප්‍රායෝගික දත්ත භාවිතයෙන් ෆ්රීඩ්මන් විසින් නිත්‍ය ආදායම් උපන්‍යාසයෙහි කරුණු සනාථ කිරීම සඳහා අධ්‍යයනයක් සිදු කරන ලදී. මෙම අධ්‍යයනයේ ප්‍රතිඵලවලට අනුව 1887, 1921, 1931, 1932, 1935, 1938 යන වර්ෂවල දී වැය කළහැකි ආදායමේ අනුපාතයක් ලෙස පරිභෝජනය ඉතා ඉහළ අගයක් ගෙන ඇත. මෙම වර්ෂයන් සාපේක්ෂව ආර්ථික පරිහානි කාල විය. එමෙන්ම, 1905, 1917, 1918, 1942, 1943, 1944, හා 1945 යන වර්ෂවල දී පරිභෝජන ආදායම් අනුපාතිකය පහළ අගයක් පෙන්වුම් කර ඇත. මෙම වර්ෂයන් ඉහළ ආදායම් වර්ධනයක් පෙන්වුම් කර තිබේ. ආර්ථික පරිහානි කාලවල දී ඉතුරුම් අනුපාතිකය අඩු අගයක් ගන්නා අතර, ආර්ථික උද්දීපන කාලවල දී ඉතුරුම් අනුපාතිකය ඉහළ අගයක් ගෙන ඇති බව මෙම අධ්‍යයනය මගින් සනාථ කරනු ලැබීය. මෙකී ප්‍රතිඵලයන්ට අනුව ෆ්රීඩ්මන් විසින් හෙළිකරනු ලැබූයේ වත්මන් පරිභෝජනය තීරණය වන්නේ වත්මන් කාලයේ ආදායම මත පමණක් නොවන බවයි. වත්මන් ආදායම උච්චාවචනය වීම මත පරිභෝජනය උච්චාවචනය නොවනු ඇත. එනම්, පරිභෝජනය නිත්‍ය ආදායම මත රඳා පවතිනවාය යන්නයි. ආර්ථික පරිහානියක දී ආදායම තාවකාලිකව අඩු වුව ද සමස්ත වශයෙන් ගත්කළ මධ්‍යයන ආදායම අනුව කෙරෙන පරිභෝජනය ආර්ථික පරිහානියක දී ද කෙරෙනු ඇත. එනම්, ආර්ථික පරිහානියක දී අඩු ආදායමින් වැඩි අනුපාතිකයක් පරිභෝජනය සඳහා වැය කරනු ලබන බවයි. මෙකී පදනම මත කුටුම්භ ආදායම උච්චාවචනය වුව ද, සමස්ත කාලය තුළ සලකා බැලිය හැකි මධ්‍යයන ආදායම අනුව පරිභෝජනය සුමට (Smooth) අකාරයකට සිදුවනු ඇත (Amos, 1987).

ජීවන චක්‍ර උපන්‍යාසය (The Life Cycle Hypothesis)

පුැන්කො මොඩිග්ලියානි විසින්, වත්මන් ආදායම මත පරිභෝජනය රැඳෙනවාය යන කේතස්ගේ මතය වෙනුවට විකල්ප මතයක් වශයෙන් පරිභෝජනය කෙරෙහි ආදායමේ බලපෑම වෙනස් අයුරකින් සලකා බලා ඉදිරිපත් කරන ලද කල්පිතයකි. කෙටි කාලීන හා දිගු කාලීන වශයෙන් පරිභෝජන දත්ත වෙන් වෙන්ව ගෙන සලකා බලන විට ද, කාලශ්‍රේණි හා හරස්කඩ දත්ත වශයෙන් වෙන් වෙන්ව ගෙන

සළකා බලන විට ද, හඳුනාගත හැකි වෙනස්කම් වඩා තාක්වික ලෙස න්‍යායානුකූලව ඉදිරිපත් කිරීමට ගත් උත්සාහයක් මෙම උපන්‍යාසය මගින් දක්වා ඇත. වර්ෂ 1955 දී පළමු වරට හරස්කඩ දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීම සඳහා මොඩිග්ලියානි සහ බරුම්බර්ග් යන දෙදෙනා විසින් ජීවන චක්‍ර උපන්‍යාසය යොදා ගන්නා ලදී. එකී අධ්‍යයනය පදනම් කර ගනිමින් මොඩිග්ලියානි සහ ඇල්බර්ට් ඇන්ඩෝ යන දෙදෙනා විසින් වර්ෂ 1963 දී ප්‍රායෝගික අධ්‍යයනයක් සිදු කරන ලද (Amos, 1987).

මෙම අධ්‍යයනයට අනුව පුද්ගලයින් තම ජීවිත කාලය තුළ ලබන ආදායම් උපරිම පරිභෝජන තෘප්තියක් ලැබාගැනීම පිණිස මුළු ජීවිත කාලය තුළම බෙදාහරිනු ඇත. මුළු ජීවිත කාලය පුරාම කෙරෙන පරිභෝජන වියදම් හා ආදායම් කාලච්ඡේද තුනක් යටතේ සළකා බලනු ලබයි. එනම්, ජීවිතයේ මුල් කාලය, මැද කාලය හා අග කාලය වශයෙනි. ජීවිතයේ මුල් කාලයේ හා අග කාලයේ පුද්ගලයින් සාපේක්ෂව අඩු ආදායම් ලබන බවත්, ජීවිතයේ මැද කාලයේ සාපේක්ෂව ඉහළ ආදායම් ලබන බවත්, මේ යටතේ පෙන්වා දී ඇත. එසේම, ජීවිතයේ වගකීම් වැඩි මැද කාලයේ දී ආදායම මෙන්ම පරිභෝජනයද ඉහළ අගයක් ගනු ලැබේ. මුල් සහ අග කාලයේ සාපේක්ෂව පරිභෝජනය මැද කාලයට වඩා අඩු අගයක් ගනී. එහෙත් පරිභෝජන ශ්‍රීතය ජීවිත කාලය පුරා එක්තරා සුමට බවක් පෙන්නුම් කරයි. අනෙක් අතට, ජීවිතයේ මුල් හා අග කාලවල දී ආදායමට වඩා පරිභෝජන වියදම් වැඩි වන අතර මැද කාලයේ දී පරිභෝජන වියදම් වලට වඩා ආදායම් වැඩිය. මේ නිසා ජීවිතයේ මුල් හා අග කාලවල දී පුද්ගල ඉතිරිකිරීම් සෘණ අගයක් ගන්නා අතර මැද කාලයේ දී ඉතිරිකිරීම් ධන අගයක් ගනු ඇත. මෙම උපන්‍යාසයට අනුව පරිභෝජනය සාධක දෙකක් මත රඳා පවත්නා බව පෙන්වා දෙනු ලබයි (Amos, 1987).

1. වර්තමාන ආදායම.
11. පසුගිය ඉතිරිකිරීම් වලින් එක් රැස් කරගත් ධනය හා අනාගත ආදායම්වල වර්තමාන වට්ටම් කළ අගය.

යම්කිසි පුද්ගලයකු තම අනාගත ආදායම ඉහළ යන්නේ යැයි එක්තරා දුරකට නිශ්චිතව උපකල්පනය කරගත හැකි නම්, වර්තමාන පරිභෝජන මට්ටම ඉහළ යාමට ඇති හැකියාව වැඩිය. එමෙන්ම, අනාගත ආදායම පහළ වැටෙතැයි

අපේක්ෂා කිරීමට සාධාරණ හේතු පවතින්නේ නම්, වර්තමාන පරිභෝජන මට්ටම එතරම් ඉහළ නොයනු ඇත. වඩා ධනවත් පුද්ගලයකුගේ වර්තමාන පරිභෝජන මට්ටම ධන නොහිමී හෝ ඉතා සුළු ධනයක් හිමි අයෙකුගේ පරිභෝජන මට්ටමට වඩා ඉහළ මට්ටමක් කරා යාමට ඉඩ ඇත. මේ අනුව මොඩිල්ලියානි හා ඇන්ඩෝ විසින් ගොඩනගන ලද පරිභෝජන ශ්‍රීතය වන්නේ,

$$C_t = \alpha_1 (Y_{t1}) + \alpha_2 (Y_{te}) + \alpha_3 (W_t) \tag{13}$$

t = කාලය

C = පරිභෝජනය

Y_{t1} = t වර්ෂයේ ශ්‍රම ආදායම

Y_{te} = t වර්ෂයේ දී අනාගතයේ දී ලැබෙනුයේ අපේක්ෂා කරන ශ්‍රම ආදායම

W_t = t වර්ෂය වන විට එකතුවී තිබූ ධනය

α = අදාළ විචල්‍යන්ගේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව

මෙම විශ්ලේෂණයේ දී පරිභෝජනය කෙරෙහි බලපාන්නාවූ වැඩි සාධක ප්‍රමාණයක් සැලකිල්ලට ගෙන ඇත. ශ්‍රම ආදායම හා ධනය මගින් පරිභෝජනයට වන බලපෑම වෙන් වෙන්ව ගෙන අධ්‍යයනය කොට තිබේ. එහෙත් මෙම උපන්‍යාසයේ දී සත්‍ය දත්ත භාවිතයෙන් ප්‍රායෝගික අධ්‍යයනයන් සිදු කිරීම ඉතා දුෂ්කර වනු ඇත. අපේක්ෂිත ආදායම අවිනිශ්චිත වන්නකි. එමෙන්ම, නිත්‍ය වශයෙන් ගණනය කිරීම් ද සිදු කළ නොහැක. අනුමාන වශයෙන් කරනු ලබන ගණන් බැලීම් සඳහා උපකල්පන ගොඩනගා ගැනීමට සිදු වේ. මෙවැනි දුෂ්කරතාවන්ට විසඳුම් වශයෙන් මොඩිල්ලියානි හා ඇන්ඩෝ යන දෙදෙනා අපේක්ෂිත ආදායම ගණනය කිරීමට විකල්ප ක්‍රම දෙකක් යෝජනා කර ඇත.

1. අනාගතයේ අපේක්ෂිත ශ්‍රම ඉපැයුම වර්තමානයේ ලබා ගන්නා ශ්‍රම ඉපැයුම අනුව තීරණය වන බව, එවිට සමීකරණයේ Y_{te} අවශ්‍ය නොවනු ඇත. මේ අනුව පරිභෝජන ශ්‍රීතය

$$C_t = \alpha_1 (Y_{t1}) + \alpha_3 (W_t) \tag{14}$$

මෙම පරිභෝජන ශ්‍රීතයට අනුව α₁ යනු ශ්‍රම ආදායමෙහි ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව වන අතර α₃ යනු ධනයේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාවයි. මෙහි සෑම විටම අපේක්ෂිත ශ්‍රම ආදායම වර්තමාන ශ්‍රම ආදායමට සමාන වේ යැයි සිතීම

තරමක් දුරට අතෘතවිකය. වර්තමානයේ ආර්ථික පරිහානියක් පවතින්නේ නම්, අනාගතයේ දී ද ඒ අනුව අඩු ආදායම් ලැබෙනැයි අපේක්ෂා කිරීම සාදාරණ නොවන්නේය. එමෙන්ම ව්‍යාපාර වක්‍ර තුළ ආර්ථික පරිහානි හා සමාද්ධි යුග (කාල) පවතිනු ඇත. එම නිසාම අපේක්ෂිත ආදායම ගණනය කිරීම ඉතාමත් දුෂ්කර කාර්යයක් වනවා සේම, එසේ කරනු ලබන ගණනයන්හි දෝෂ පැවතිය හැකිය.

11. මුළු ශ්‍රම හමුදාවේ අගය සේවයට යොදවා ඇති ප්‍රමාණයේ අනුපාතිකයක් ලෙස ගෙන ශ්‍රම ආදායමට එයින් කෙරෙන බලපෑම පරිභෝජන සමීකරණයට ඇතුළත් කිරීම. (මොඩිග්ලියානි හා ඇන්ඩෝ විසින් ඉහත වක්‍රය බලපෑම් ද සැලකිල්ලට ගෙන පෙර සමීකරණය (14) සංශෝධනය කර ඇත).

$$C_t = p_1(Y_{t1}) + p_2 (F_t / E_t)(Y_{t1}) + p_3 (W_t) \tag{15}$$

- F_t = මුළු ශ්‍රම හමුදාවේ වටිනාකම
- E_t = සේවයට යොදවාගත් ප්‍රමාණයේ වටිනාකම
- p_1 = ශ්‍රම ආදායමේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව
- p_2 = ව්‍යාපාර වක්‍ර ඇතුළත් කළ පසු ශ්‍රම ආදායමේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව
- p_3 = ධනයේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව

වර්ෂ 1929 සිට 1959 දක්වා කාලවිච්ඡේදයේ ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ දත්ත උපයෝගී කරගනිමින් මොඩිග්ලියානි හා ඇන්ඩෝ විසින් ඉහත සමීකරණ දෙක අගයන ලදී. මොවුන්ගේ නිගමනයන් වූයේ පුද්ගල ධනය ඉහළ යාම සමඟ පරිභෝජනය ද ඉහළ යන බවත්, ධනය ස්ථායී අගයකින් වර්ධනය වන විට කෙටි කාලීන පරිභෝජන ශ්‍රීතය ඉහළට ගමන් කරන බවයි (Amos, 1987).

පරිභෝජන ශ්‍රීතයන්හි දුර්වලතා

පරිභෝජන න්‍යාය පිළිබඳ සම්භාව්‍ය ආර්ථික විද්‍යාඥයින්ගේ මතය කේන්ස් විසින් බැහැර කර ඇති බව දක්නට ලැබෙන්නකි. සම්භාව්‍යවාදීන්ගේ මතය වූයේ පරිභෝජනය කෙරෙහි ඝෘජුවම පොළී මට්ටම බලපාන බවකි. එනම්, අර්ථ ක්‍රමයක පොළී මට්ටම ඉහළ යන විට සමස්ත පරිභෝජනය පහළ යන බවත්, පොළී මට්ටම පහළ යන විට සමස්ත පරිභෝජනය ඉහළ යන බවත්ය. කේන්ස් දැක්වූ ආකාරයට

පරිභෝජනය සම්බන්ධයෙන් පොළී මට්ටමෙන් එවැනි බලපෑමක් සිදු නොවන බවයි (පිටුව). සම්භාව්‍ය න්‍යායේ ඇති ප්‍රධානතම දුර්වලතාව වශයෙන් පෙන්වා දී ඇත්තේ ද මෙයයි. එම නිසාම පසු කාලීන ආර්ථික විද්‍යාඥයින් සම්භාව්‍ය න්‍යාය ප්‍රතික්ෂේප කර තිබේ (Amos, 1987).

කේන්ස්ගේ මූලික මනෝ විද්‍යාත්මක නියාමයට අනුව පරිභෝජනය සඳහා වැය කළහැකි ආදායම ඍජුවම බලපාන බව පෙන්වා දී ඇත. කේන්ස්ගේ මෙම මතය සරලව බැහැර කිරීමට නොහැකි වුව ද, එහි අඩු පාඩු දක්නට ලැබේ. එනම්, පරිභෝජනය කෙරෙහි වැය කළහැකි ආදායමට අමතරව වෙනත් ස්වායත්ත විචල්‍යන්ගේ ද බලපෑම් පවතිනු ඇත. වැය කළහැකි ආදායමට අමතරව තවත් විචල්‍යන්ගේ ද බලපෑම් මත පරිභෝජනය තීරණය වන බව පසු කාලීන අධ්‍යයන මගින් සනාථ කර ඇත. කේන්ස් ට පසුව පරිභෝජනය පිළිබඳව න්‍යායාත්මකව අධ්‍යයනය කරන ලද ආර්ථික විද්‍යාඥයින් විසින් කේන්ස්ගේ මතය යම්තාක් දුරකට පිළිගනිමින්, එහි පැවති අඩු පාඩු මොනවා ද යන්න පෙන්වා දෙමින්, එම මතය තවදුරටත් දියුණු කළ බවක් දක්නට ලැබේ.

වර්ෂ 1946දී ජේම්ස් ඩුසෙන්බරි විසින් පරිභෝජන න්‍යාය සම්බන්ධයෙන් "සාපේක්ෂ ආදායම් උපන්‍යාසය" නමින් තම කල්පිතය ඉදිරිපත් කරන ලදී. එමඟින් දක්වා කොට ඇත්තේ පරිභෝජනය තීරණය වීමට පුද්ගලයින්ගේ නිරපේක්ෂ ආදායම බල නොපාන බවත්, ඒ සඳහා එක් එක් පුද්ගලයින්ට සාපේක්ෂව ඔවුන්ගේ ආදායම බලපාන බවයි. අනෙක් අතට දිගු කාලයේ දී ඉතිරි කිරීමේ නැමියාව හා පරිභෝජන නැමියාව සියළුම ආදායම් කාණ්ඩ අතර සමාන අනුපාතයක් පෙන්වුම් කරන බවයි. මෙම උපන්‍යාසයේ ඇති ප්‍රධානතම දුර්වලතාව වන්නේ යම් පුද්ගලයකු තම පරිභෝජනය යම් උපරිම මට්ටමකට ළඟා වූ පසුව සාපේක්ෂ ආදායම කොපමන වැඩි වුව ද, පරිභෝජනය වැඩි නොවන බව ප්‍රතික්ෂේප කිරීමයි.

වර්ෂ 1957දී මිල්ටන් ෆ්රීඩ්මන් විසින් "නිත්‍ය ආදායම් උපන්‍යාසය" යනුවෙන් තම කල්පිතය ඉදිරිපත් කරන ලදී. පරිභෝජන න්‍යාය සම්බන්ධයෙන් ඊට පෙර ඉදිරිපත් කර තිබූ න්‍යායන්හි දුර්වලතා මඟ හැරීමට ගන්නා ලද උත්සාහයක් වශයෙන් එය හඳුන්වා දීමට පුළුවන. අර්ථ ක්‍රමයේ පවතිනුයේ එකම පොළී අනුපාතිකයක් බව උපකල්පනය කරමින් කාලවිච්ඡේද කිහිපයක් සැලකිල්ලට ගෙන තම කල්පිතය

ගොඩනැගීම මෙහි පවත්නා ප්‍රදානතම දුර්වලතාව වනු ඇත. එනම්, අර්ථ ක්‍රමයක දිගු කාලයේ දී එකම පොළී අනුපාතිකයක් පැවතීමේ හැකියාවක් නොපැවතීමයි. අනෙක් කරුණ වන්නේ කාලවිච්ඡේද කිහිපයක දී ධන ඉතුරුම් හා සෘණ ඉතුරුම් පිළිබඳව සලකා බලන විට දිගු කාලයේ දී ඉතුරුම් හි අගය ශුන්‍ය විය යුතුය. එනම්, සෘණ ඉතුරුම්වලට ධන ඉතුරුම් සමාන වීමකි. ඉතුරුම් හි අගය ශුන්‍ය වනවා යනු සමස්ත ආදායම පරිභෝජන වියදම්වලට පමණක් වැය කිරීමකි (Y = C). එහෙත්, මෙවැනි ස්වභාවයක් ප්‍රායෝගිකව දක්නට නොලැබෙනු ඇත.

පරිභෝජන න්‍යාය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රැන්කො මොඩිග්ලියානි හා ඇල්බර්ට් ඇන්ඩෝ විසින් වර්ෂ 1963 දී "ජීවන චක්‍ර උපන්‍යාසය" නමින් කල්පිතයක් ඉදිරිපත් කොට ඇත. මෙම උපන්‍යාසයේ පවත්නා ප්‍රදානතම දුර්වලතාව වන්නේ පුද්ගල කණ්ඩායම් වශයෙන් එනම් කුටුම්භ ලෙස පරිභෝජනයට සම්බන්ධ වන විට ජීවන කාලය මුල් කාලය, මැද කාලය හා අග කාලය වශයෙන් ගෙන වෙන් කරනුයේ කෙසේද යන්න පැහැදිලි නොවීමයි. පුද්ගලයින් තනි තනිව ගෙන ජීවන කාලය කොටස්වලට බෙදා ආදායම් ලබන ආකාරයත්, එවා පරිභෝජනය කරන ආකාරයත් අධ්‍යයනය කළ හැකිය. එකී පදනම මත කුටුම්භ වශයෙන් ගත්කළ ජීවිතය විවිධ අවධිවලට බෙදා ගැනීම අපහසු කාර්යයකි. ඊට හේතු වන්නේ කුටුම්භයක නැතහොත් පවුලක විවිධ වයස් කාණ්ඩවලට (කාල වල) අයත් සාමාජිකයින් වාසය කිරීමයි. උපන්‍යාසයට අනුව නම්, එක් එක් කාල යටතේ පරිභෝජනය වෙනස් විය යුතුය. කාල ශ්‍රේණි දත්ත භාවිතයට නොගෙන හරස්කඩ දත්තවලින් පමණක් කරනු ලබන ප්‍රායෝගික අධ්‍යයනයක දී මෙවැනි තත්ත්වයක් දක්නට නොලැබෙනු ඇත. එමෙන්ම, අපේක්ෂිත ආදායමෙහි නියත අගයන් ගණනය කිරීමක් ද සිදු කළ නොහැක.

එක් එක් උපන්‍යාසයන්හි පවත්නා ආවේනික දුර්වලතාවන්ට අමතරව පොදුවේ සියළුම උපන්‍යාසයන් ගෙන සලකා බලන විට දී ද ප්‍රායෝගික අධ්‍යයනවල දී විවිධ දුෂ්කරතාවන්ට මුහුණ දීමට සිදුවනු ඇත. මෙම උපන්‍යාසයන් යටතේ සමස්ත පරිභෝජනය පිළිබඳව අධ්‍යයන කිරීමට හැකි වුව ද, සමස්ත පරිභෝජනයේ එක් එක් කොටස වෙන් වශයෙන් ගෙන අධ්‍යයනය කිරීමට අපහසුය. එම නිසා, කුටුම්භ පරිභෝජනයේ එක් කොටසක් වන බලශක්ති පරිභෝජනය පිළිබඳව කරනු ලබන මෙම අධ්‍යයනයට වඩාත් ගැලපෙන්නා වූ පරිභෝජන ආකෘතියක් ගොඩ නගා ගැනීමට සිදුවනු ඇත.

පරිභෝජන ශ්‍රීත පිළිබඳ සාරාංශය

කේන්සියානු සරල පරිභෝජන ශ්‍රීතය තුළ වර්තමාන ආදායම ප්‍රධානතම පරිභෝජන තීරකය විය. පරිභෝජන ශ්‍රීතයේ හැඩය පිළිබඳව කේන්ස් විසින් න්‍යායාත්මකව කරුණු පැහැදිලි කිරීමක් සිදුකර ඇත. මනෝ විද්‍යාත්මක න්‍යායක් තුළින් සාමාන්‍ය තත්ත්වයන්ට අනුව පිළිගත හැකි ලෙස මෙම පරිභෝජන න්‍යාය ඉදිරිපත් කිරීම, සරල වීම, තත්කාලීන ප්‍රායෝගික අධ්‍යයනවලින් සත්‍ය තත්ත්වයට සමාන බව ඔප්පු කිරීම නිසා කේන්සියානු පරිභෝජන මතය කදිම විශ්ලේෂණ මාධ්‍යයක් ලෙස කලක් තිස්සේ පිළිගන්නා ලද්දකි. එහෙත් මෙම න්‍යායේ දුර්වලතාවන් පවත්නා බව පසු කාලීනව සිදු කරන ලද කාලගුණික හා හරස්කඩ දත්ත විශ්ලේෂණ මගින් සොයා ගන්නා ලදී. ප්‍රායෝගික අධ්‍යයනයන් මගින් ලැබුණ ප්‍රතිඵල කේන්සියන් මතයට වඩා වෙනස් විය. එම නිසාම ආර්ථික විද්‍යාඥයින් විසින් පරිභෝජනය පිළිබඳ අධ්‍යයන තව දුරටත් පුළුල් කරන ලදී. ඒ යටතේ වඩාත් තාත්විකව දත්ත විශ්ලේෂණ තුළින් පරිභෝජන න්‍යායක් ඉදිරිපත් කිරීමට ගන්නා ලද උත්සාහයක් වශයෙන් ඩුසෙන්බර්ගේ සාපේක්ෂ ආදායම් උපන්‍යාසයත්, ෆර්ඩ්මන්ගේ නිත්‍ය ආදායම් උපන්‍යාසයත්, මොඩිග්ලියානි හා ඇන්ඩෝගේ ජීවන චක්‍ර උපන්‍යාසයත්, පෙන්වා දිය හැකිය. මෙකී උපන්‍යාසයන් මගින් මොනම අයුරකින්වත් කේන්සියානු පරිභෝජන න්‍යායේ මූලිකම පදනම වන වත්මන් ආදායම පරිභෝජනයේ තීරකය සාධකට වන්නේය යන්න ප්‍රතික්ෂේප කර නොමැත. අනෙක් අතට වත්මන් ආදායම පමණක් පරිභෝජනයේ ප්‍රධාන තීරක සාධකය වනවාය යන්න ද පිළිගනු ලැබුයේ ද නැත. ඒ යටතේ විවිධාකාර ආදායම් සලකා බලමින් ආදායමේ විවිධතා හා එය ලැබෙන කාලපරිච්ඡේද අනුව පරිභෝජනය කෙරෙහි බලපාන ආකාරයන් විවිධ න්‍යායන් යටතේ පැහැදිලි කිරීම් දක්නට ලැබේ. පරිභෝජනය කෙරෙහි බලපානු ලබන විවිධ සාධක පවත්නා බව මෙකී න්‍යායන් මගින් හෙළිදරව් කර තිබෙන්නකි.

නිගමනාත්මක ක්‍රමවේදය යටතේ ඉදිරිපත් කොට ඇති පරිභෝජන න්‍යායන්හි පොදුවේ පිළිගත හැකි හා පිළිගත නොහැකි වශයෙන් විවිධ සාධක පවත්නා බව ඉහත විග්‍රහයන් මගින් සනාථ වන්නකි. එහෙත්, එකී සෑම න්‍යායක්ම පරිභෝජනය පිළිබඳව විශ්ලේෂණ පුළුල් කිරීමට ගන්නා ලද උත්සාහයන් වශයෙන් අගය කළ හැකි බවක් පෙන්වුම් කෙරේ. ස්ථිතික තත්ත්වයන්ට වඩා ගතික තත්ත්වයන්

යටතේ සැබෑ හැසිරීම විග්‍රහ කිරීම, සෑම උපන්‍යාසයක් තුළින්ම පොදුවේ දක්නට ලැබෙන්නකි. හරස්කඩ දත්ත භාවිතයෙන් ගොඩ නගනු ලබන කෙටි කාලීන පරිභෝජන ආකෘතියක් සඳහා මෙකී උපන්‍යාසයන් අතුරින් වඩාත් ගැලපෙනුයේ කේන්සියානු කෙටි කාලීන පරිභෝජන ශ්‍රීතයයි (Hajela, 1998). එම නිසා කේන්සියානු කෙටි කාලීන පරිභෝජන ශ්‍රීතය පදනම් කර ගනිමින් කුටුම්භ පරිභෝජනය පිළිබඳව අධ්‍යයනයක් සිදු කිරීමේ කිසියම් යෝග්‍යතාවක් පවතිනවාය යන්න තහවුරු වනු ඇත.

ආචාර්ය අජිත් දිසානායක
ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය
ආර්ථිකවිද්‍යා අධ්‍යයනාංගය
කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය
කැලණිය
ajith@kln.ac.lk